

je počivao svod klaustura nekadašnjega franjevačkog samostana, porušenoga još za ratova s Turcima. Crkva je stradala u II. svj. r. Obnovljena je 70-ih godina, a do temelja je razorena u agresiji na Hrvatsku 1991.

LIT.: *Gj. Szabo*, Voćin i voćinska crkva, *Savremenik*, 1914, 2, str. 108–111. — *Isti*, SG. — *A. Horvat*, Novi pogledi na gotičku crkvu u Voćinu, *Rad JAZU*, 1971, 360. — *S. Gvozdanović-Sekulić*, Dileme oko Voćina, *Arhitektura*, 1969, 101. — *V. Radauš*, SSS. — *A. Lukinović*, Naša gospa Voćinska, Zagreb—Voćin 1986. — *Cultural Heritage of Croatia in the War 1991–1992*, Zagreb 1993. — *D. Vikićević-Samaržija*, Slavonija 1526–1991, Radovi IPU, 1994, 17. A. Ht.

VODICE, naselje Z od Šibenika. Od zidina iz XVI. st. (porušenih u XIX. st.) očuvala se samo trokatna četverokutna kula, tzv. Čarićev toranj. Župna crkva s bogato ukrašenim baroknim pročeljem sagrađena je 1749; prema natpisu na kapeli gl. oltara gradio ju je šibenski graditelj I. Skoko; barokni je zvonik podignuo u XVIII. st. majstor Vicko Macanović. Slika Sv. Obitelji na gl. oltaru rad je nepoznatoga majstora iz XVII/XVIII. st. — Na ulazu u selo očuvane su ruševine zgrade iz tur. doba. Na groblju Z od sela očuvana je crkvice (prije župna crkva) Sv. Križa, koju je 1662. gradio Vicko Ivanov iz Korčule.

LIT.: *K. Stojić*, Sela šibenskog kotara, Šibenik 1941. — *N. Bezić*, Nekoliko bilježaka o spomenicima šibenskog kotara, *Slobodna Dalmacija*, 1954, 3060. — *Horvat—Matejčić—Priatelj*, Barok. N. B. B.

VODIČKA, Mladen, arhitekt (Zagreb, 8. III. 1926 — 14. X. 1989). Studij arhitekture završio 1953. na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu gdje je doktorirao 1986. God. 1954–62. djelovao u arhitektonskom birou »Ulrich«, a od 1962. na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu. — Posvetivši se projektiranju zdravstvenih ustanova i bolnica, realizirao je građevine skladnih volumena i proporcija istodobno uspješno rješavajući prostorne probleme zahtjevne medicinske tehnologije: domovi zdravlja u Samoboru (1962–80) i Labinu (1963–81), bolnica »Maternité« u Osijeku (1977–82), rekonstrukcija i proširenje bolnica za TBC na Jordanovcu (1961–80) i u Rockefellerovoj ul. (1971–80) te proširenje Dječje kirurgije u Klaićevoj ul. (1979–83) u Zagrebu. Istančan osjećaj za odnos volumena i proporcija koji nameće namjena građevine osobito je uočljiv u projektu Gradske knjižnice »I. G. Kovačić« u Karlovcu (1976). — Sudjelovao je na mnogobrojnim natječajima, među kojima je prve nagrade osvojio: s A. Ulrichom za Vojnomedicinsku akademiju u Beogradu (1955) i Grafičku školu u Zagrebu (1957); potom za hotel i dom kulture u Vinkovcima (1961), medicinski centar u Dubrovniku (1970) i prostorno rješenje središta Karlovca (1971, s B. Žnidarcem). — Teorijske članke o projektiranju zdravstvenih građevina objavljuje u stručnim časopisima.

BIBL.: *Dom zdravlja Samobor*, *Arhitektura*, 1966, 91–92; *Vladimir Turina*, *ibid.*, 1968, 99–100; *Dom zdravlja Labin*, *ibid.*, 1970, 105; *Razmatranja o humanom ambijentu kao postulatu zdravstvenih objekata*, *ibid.*; *Razmatranje o nekim oblicima racionalnog građenja zdravstvenih objekata*, *Zdravstvo*, 1981; *O metodi arhitektonskog projektiranja*, *Arhitektura*, 1988, 204–207; *Bolnice*, Zagreb 1994.

LIT.: *A. Pasinović*, Trenutak sadašnjosti i trenutak suvremenosti u mladoj generaciji suvremenog hrvatskog graditeljstva, *ŽU*, 1971, 14. — *I. Maroević*, *Arhitektura sedamdesetih godina u Hrvatskoj*, *Arhitektura*, 1981, 176–177. — *Arhitektura u Hrvatskoj 1945–1985*, *ibid.*, 1986, 196–199. J. M. M.

VODIR, drvena posuda u kojoj kosac drži brus za kosu. Izdubljena je od tvrda drveta i ukrašena plitkim ornamentom ili dubokim rezom. Najčešće se primjenjuje vrlo složena i stara ornamentika koja se sastoji od razmjerno maloga broja osnovnih ornamenata u mnoštvu kombinacija i inačica (valovite i cikcak-crte, trokuti, rombovi, spiralni navoji, kuke, rozete, križi). Ta ornamentika ima svoje uzore u prapov. umjetnosti (neolitik, željezno doba). R.

VODNJAN, gradić u J Istri. U neposrednoj su blizini tri prapov. gradine (na lok. *Madonna di Traversa*, *Monte Molino* i *Castellier*). Iz ant. doba potječu: cisterna u predjelu Sv. Lovre; grobovi sa žarama i kosturima uz cestu prema Puli i Balama te natpisi u kamenu kraj Sv. Lucije. Grad je očuvao svoj osebujan srednjovj. izgled — unutar vijenca kuća, nekada obrambena značaja, zbijene su uske i nepravilne uličice duž glavne arterije. Prvi se put spominje 1150. kao *vicus Atinianum*, a jezgra mu je vjerojatno bila u predjelu San Giacoma delle Trisiere. Oko 1300. sagrađen je na njegovoj Z strani kaštel s jarkom (porušen 1808); unutar njegovih zidina s jednim cilindričnim i jednim četverokutnim tornjem nalazile su se dvije građevine i dvorište s cisternom. Naselje se malo-pomalo širilo prema SZ i JI uz glavnu ulicu, koja prolazi sredinom Vodnjana. U starome se dijelu naselja očuvalo više kuća građenih u stilu venec. gotike, renesanse i baroka.

VOĆIN, crkva Sv. Marije

Na mjestu današnje župne crkve Sv. Blaža, na S rubu naselja, nalazila se sve do 1761. predromanička (vjerojatno grobljanska, poslije župna) crkva, od koje su ostali kameni ulomci s pletnim ukrasima, dva ranoromanička (Sv. Petar i Orantica) i ranogotički reljef Sv. Kristofora, izloženi u crkvenoj zbirci. Sadašnja crkva je monumentalna barokna građevina (građena od 1761, posvećena 1808; radove je dugo godina vodio Domenico Dongetti iz Pirana). U njoj se nalaze renesansna kustodija iz 1451, nekoliko vrijednih slika iz XVI. i XVIII. st. i dva drvena andela iz 1616 (rad F. Terillija da Feltrea). — U sklopu župne crkve otvorena je 1984. Zbirka crkvene umjetnosti s vrijednim izlošcima iz XIV–XIX. st. Među slikama se izdvajaju poliptih blaženoga Leona Bemba, rad P. Veneziana iz 1321, slika *Majka Božja zaštitnica* (Jacobello del Fiore, ?), ikona *Bl. Dj. Marije* (XV–XVI. st.) i renesansni triptih blaženoga Leona Bemba (Lazaro Bastiani, poč. XVI. st.). Rijetkost je zbirka od stotinjak ukrašenih metalnih, staklenih i drvenih relikvijara (XV–XIX. st.). Većinu predmeta iz zbirke donio je 1818. iz Venecije slikar Gaetano Grezler; nekoliko vrsnih baroknih slika istoga podrijetla nalazi se u prostorijama bivše gradske vijećnice, podignute 1911. — Barokna crkva Gospe Karmelske sagrađena je 1630–64; u crkvi je oltarna slika Sv. Stjepana (Antonio Zonca, Venecija

M. VODIČKA, bolnica *Maternité* u Osijeku

VODNJAN, crkva Sv. Blaža

VODNJAN, *Andeo*, djelo F. Terillija da Feltrea u župnoj crkvi Sv. Blaža

XVII. st.). — U crkvi Marije Traverse nalaze se na oltarima reljefne pale iz prve pol. XVII. st.

U okolici Vodnjana (na mjestu nekadašnje austroug. streljane i na lok. Sv. Makarije) otkriveni su ostaci ranosrednjovj. crkvice, a u predjelu Sv. Lovre nađeno je više ulomaka romaničke skulpture. I od ceste koja vodi prema Balama nalazi se ruševna romanička crkva Sv. Margerite s polukružnom izbočenom apsidom i freskama iz XIII. st. (*Majestas Domini*, *Apostoli*, *Navještenje*). Uza samu cestu prema Balama stoji jednobrodna romanička crkva Sv. Franje s polukružnom izbočenom apsidom, uz željezničku prugu (prema Juršićima) crkva Sv. Lucije s uzidanim predromaničkim spolijima, a uz cestu prema Juršićima crkva Sv. Kvirina, prvotno (VI. st.) trobrodna bazilika s tri polukružne izbočene apside u kojoj je otkriveno više kamenih spomenika (VI. i IX. st.).

LIT.: *Inventario degli oggetti d'arte*, V, Provincia di Pola, Roma 1935, str. 86–93. — *D. Rismondo*, Dignano d'Istria, Ravenna 1937. — *B. Fučić*, Istarske freske, Zagreb 1963. — *G. Gamulin*, Stari majstori u Jugoslaviji, II, Zagreb 1964, str. 14. — *Horvat–Matejčić–Prijatelj*, Barok. — Zbirka sakralne umjetnosti župne crkve Sv. Blaža Vodnjan (katalog), Pula 1984. — *B. Marušić*, Ricerche archeologiche nella basilica di S. Quirino presso Dignano, Atti, Centro di ricerche storiche Rovigno, 1986–87, 17, str. 39–81. Br. Ma.

VODOPIJA, Kristofor, prepisivač i minijaturist (XVII. st.). Ispisao je 1698. i inicijalima uresio procesional zagrebačke katedrale što se čuva u Metropolitani (MR 108).

LIT.: *D. Kniewald*, Iluminacija i notacija zagrebačkih liturgijskih rukopisa, Rad HAZU, 1944, 279. — *Horvat–Matejčić–Prijatelj*, Barok.

VODOPIJA, Mirjana, slikarica (Zagreb, 24. IX. 1963). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1987 (M. Šutej). Od početka sklona eksperimentiranju u raznim materijalima i crtežima, od 1989. uvodi svjetlost kao bitan sastavni element. Oblikuje luminoobjekte zakrivljenih oblika kojima centrirana svjetlost i sjene projiciraju ornamentirane crteže (*Prolaz*, 1993; *Odras*, 1994). Izrađuje scenografiju i videoanimaciju za televiziju; bavi se grafičkim oblikovanjem. — Samostalno izlagala u Zagrebu (1987, 1989, 1990, 1993, 1995, 1996) i Virovitici (1990).

LIT.: *R. Baloković*, Mirjana Vodopija (katalog), Zagreb 1987. — *M. Lučić*, Mirjana Vodopija (katalog), Zagreb 1990. — *J. Vukmir*, Mirjana Vodopija (katalog), Zagreb 1995. K. Ma.

VODOPIVEC, Frano, filmski snimatelj i fotograf (Zagreb, 4. VII. 1924). Diplomirao na Visokoj upravnoj školi u Zagrebu 1964. Filmom se bavi od 1945. Snimio je mnogobrojne filmske novosti, kratkometražne filmove, od kojih je mnoge sâm režirao (*Plave tišine*, 1953; *Lica moga grada*, 1963; *Sunčani Jadran*, 1965; *Berge Istra*, 1973; *Titov most*, 1981), i igrane dugometražne filmove. Posebno je zapažena njegova kamera u filmovima *Djevojka i hrast* (režija K. Golik, 1955), *Kaja, ubit ću te* (V. Mimica, 1967), *Događaj* (V. Mimica, 1969), *Kad čuješ zvona* (A. Vrdoljak, 1969), *Družba Pere Kvržice* (V. Tadej, 1970), *U gori raste zelen bor* (A. Vrdoljak, 1971) i *Poslijepodne jednog fazana* (M. Arhanić, 1972) te u dokumentarnim djelima *Crne vode* (režija R. Sremec, 1956), *Svetkovina kamena* (B. Marjanović, 1957), *Ljudi s Neretve* (O. Gluščević, 1966) i *Pisana riječ u Hrvatskoj* (R. Ivančević, 1987). Jedan je od najboljih hrv. snimatelja, majstor umjetničke fotografije, što daje posebnu vrijednost njegovoj filmskoj fotografiji koju odlikuju lik. i kompozicijska vrijednost kadra, poetično ozračje i vješta izgradnja svjetla. Na području fotografije ističu se njegovi portreti (M. Krleža, E. Murtić), a bavio se također eksperimentalnom fotografijom i fotografikom.

LIT.: *Č. Prica*, Slika i prostor, Republika, 1956, 6. — *M. B.*, Nagrada Vladimir Nazor za životno djelo. Frano Vodopivec, snimatelj, redatelj, pjesnik, Filmska kultura, 1990, 183–184. R.

VOGL, Carl, austr. slikar (Graz, 1820 – Beč, ?); djelovao od 1847. do 60-ih god. XIX. st. u Zagrebu i Varaždinu. Naslikao je mnogo portreta, među kojima su uspješiji oni manjega formata. Izraz mu je bidermajerski (*Portret Juliane Thalheim*, 1847).

LIT.: *A. Simić-Bulat*, Sjeverozapadna Hrvatska, u katalogu: Slikarstvo XIX. stoljeća u Hrvatskoj, Zagreb 1961, str. 27, 216.

VOJAKOVAC, selo *SI* od Križevaca. Pravosl. crkva Sv. Đurđa ima na zaglavnome kamenu bočnoga ulaza uklesanu godinu 1769. Jednobrodna je, s polukružnim svetištem i zvonikom na pročelju, pod kojim je glavni ulaz. Ikonostas visokoga tipa ima tri niza ikona, a ukrašen je drvorezbarenim pozlaćenim rokoko motivima. Ikone baroknih obilježja nastale